

Załącznik nr 2

ks. dr Piotr Tomasz Goliszek
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
Al. Racławickie 14
20-950 Lublin

Autoreferat

1. Imię i nazwisko
2. Wykształcenie (dyplomy, stopnie naukowe)
3. Praca na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II
 - 3.1. Obszar zainteresowań naukowo-badawczych
 - 3.2. Praca naukowo-dydaktyczna
 - 3.3. Praca administracyjno-organizacyjna
 - 3.3.1. Na forum uniwersytetu
 - 3.3.2. Na forum wydziału
 - 3.3.3. Na forum instytutu
 - 3.4. Praca ze studentami
4. Tytuł osiągnięcia naukowego – Monografia *Personalistyczny wymiar katechezy*
 - 4.1. *Personalistyczny wymiar katechezy*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2016
 - 4.2. Recenzje wydawnicze
 - 4.3. Cel naukowy, wyniki i ich ewentualne wykorzystanie
5. Pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze
 - 5.1. Projekty badawcze
 - 5.2. Współpraca naukowo-badawcza w kraju i za granicą
 - 5.3. Członkostwo w organizacjach i stowarzyszeniach naukowych
 - 5.4. Indeks
 - 5.5. Działalność popularyzująca naukę
 - 5.6. Współpraca z interesariuszami zewnętrznymi
6. Praca zawodowa w instytucjach kościelnych
7. Otrzymane nagrody
 - 7.1. Nagrody
 - 7.2. Ocena jednostki w ramach ewaluacji

1. Imię i nazwisko

Piotr Tomasz Goliszek

2. Wykształcenie (dyplomy, stopnie naukowe)

Po ukończeniu szkoły średniej i zdany egzaminie dojrzałości w latach 1987-1993 (podczas pobytu w Wyższym Seminarium Duchownym w Lublinie) odbyłem studia filozoficzno-teologiczne na Wydziale Teologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Ich zwieńczeniem było uzyskanie stopnia magistra na podstawie pracy: *Postawa religijna a sens życia w ujęciu Viktora E. Frankla*, pisanej pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Czesława Stanisława Bartnika (dyplom z dnia 21 maja 1993 roku).

W latach 1996-1998 odbyłem studia specjalistyczne z zakresu katechetyki w Instytucie Teologii Pastoralnej na Wydziale Teologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, zakończone egzaminem licencjackim (dyplom licencjacki z dnia 11 listopada 2000 roku). Rok akademicki 1997-1998 odbyłem w systemie eksternistycznym z racji stypendium w Franciscan University of Steubenville (Austrian Program) w Gaming, Austria.

W latach 1997-1999 korzystałem ze stypendium National Conference of America Catholic Bishops i odbyłem studia specjalistyczne w Language and Catechetical Institute Franciscan University of Steubenville (Austrian Program) w Gaming, Austria.

W latach 1999-2000 kontynuowałem studia specjalistyczne w Institute of Pastoral Studies w Loyola University Chicago.

W roku 2002 uzyskałem stopień naukowy doktora na podstawie pracy *Problem reinterpretacji kerygmatu chrześcijańskiego w nowej ewangelizacji*, napisanej pod kierunkiem ks. prof. dra. hab. Krzysztofa Góździa, (dyplom z dnia 25 czerwca 2002 roku). Pracę nad rozprawą doktorską rozpocząłem na seminarium z katechetyki integralnej pod kierunkiem ks. prof. dra. hab. Mieczysława Majewskiego. Jej tytuł brzmiał: *Katecheza dorosłych i katecheza rodzin w nowej ewangelizacji*. Po tragicznej śmierci ks. prof. dra. hab. M. Majewskiego, 24 czerwca 1999, wyznaczony został nowy temat rozprawy, a jej promotorem został ks. prof. dr hab. Krzysztof Góźdz.

3. Praca na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II

Z dniem 1 października 2003 roku rozpocząłem pracę na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, na stanowisku asystenta w Katedrze Katechetyki Psychologiczno-Pedagogicznej w Instytucie Teologii Pastoralnej. Następnie 1 października 2007 roku zostałem zatrudniony na stanowisku adiunkta w Katedrze Katechetyki Integralnej, a od 1 października 2009 pracuję jako adiunkt w Katedrze Katechetyki Szczegółowej. Ze studiami i z pracą na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim związane są moje zainteresowania naukowo-badawcze, praca naukowo-dydaktyczna, praca organizacyjna i praca ze studentami.

3.1. Obszar zainteresowań naukowo-badawczych

Punktem wyjścia w mojej pracy naukowo-badawczej i dydaktycznej jest rozprawa doktorska (*Problem reinterpretacji kerygmatu chrześcijańskiego w nowej ewangelizacji*), której przedmiotem jest głoszenie kerygmatu w nowej ewangelizacji (**pierwszy obszar naukowo-badawczy**). Rozprawa została opublikowana pt. *Kerygmat dla nowej Europy*. Lublin: Gaudium 2004 ss. 476.

Hasło „nowej ewangelizacji” rozbrzmiewa od końca XX wieku w nauczaniu papieży Pawła VI i Jana Pawła II. Należy przy tym podkreślić wyraźnie, że nowa ewangelizacja nie oznacza nowego orędzia zbawczego, gdyż zarówno dla „ewangelizacji pierwotnej” jak i dla „nowej ewangelizacji” wspólnym i niezmiennym zadaniem pozostaje głoszenie tego samego kerygmatu chrześcijańskiego o zbawieniu człowieka. Zasadniczy problem tkwi jednak w reinterpretacji tegoż kerygmatu, tj. w wyrażeniu tych samych treści zbawczych, ale w aktualny sposób, czyli w dostosowaniu ich do przyjęcia przez dzisiejszego człowieka jako czynu zbawczego Boga przez pośrednictwo Kościoła Chrystusowego. Jest to nowa metodologia „starej prawdy o zbawieniu”. Nowość ewangelizacji opiera się tym samym na nowej postawie i stylu, nowych wysiłkach i programie, nowym zapale, metodach i środkach oddziaływania, przy czym proklamuje ona przybliża i udostępnia niezmienną treść Ewangelii wszystkim poszukującym i zagubionym przekazuje „słowa życia wiecznego” (J 6, 68) w sposób przystosowany do nowych potrzeb, mentalności oraz kontekstu w jakim żyje człowiek. Ludziom współczesnym nowa ewangelizacja stara się dać spójną, trafną i przekonującą odpowiedź, na nurtujące ich pytania, zdolną umocnić wiarę katolicką w jej podstawowych prawdach, w jej wymiarze indywidualnym, rodzinnym, parafialnym i ogólnospołecznym.

Podjęcie działań w zakresie nowej ewangelizacji ukazuje też potrzebę ponownego głoszenia kerygmatu. Z dziełem misyjnym Kościoła nierozłącznie wiąże się pojęcie kerygmy. W odniesieniu do Ewangelii kerygma oznacza związane głoszenie prawdy chrześcijańskiej. Istotną treścią kerygmatu jest to, co Bóg uczynił dla człowieka przez Jezusa Chrystusa: wybawienie z grzechów, usynowienie, obdarowanie łaską i Duchem Świętym. Proklamacja zbawienia dokonanego w Jezusie ukrzyżowanym i zmartwychwstałym jest nierozzerwalnie połączona z wezwaniem do nawrócenia i wiary. W ten sposób ukazana jest cała miłość Boga do człowieka, która pojawiła się w historii zbawienia. Wobec powyższego proces nowej ewangelizacji jest na „usługach” kerygmatu. Nowa ewangelizacja pełni tu rolę terenu, podbudowy i akcji, w której umiejscawia się zadanie głoszenia kerygmatu, stanowiącego treść całego procesu nadając mu przy tym nowy sens. Głoszenie kerygmatu ma z istoty swojej budzić i umacniać wiarę. Proces ten nie może być traktowany jako słowo „o” zbawieniu, ale jako słowo, które udziela zbawienia (na tym polega aktualizacja zbawienia). Tym samym proces nowej ewangelizacji posiada wymiar biblijny i antropologiczny, a element doktrynalny i egzystencjalny jest zespolony w jedną całość. Nowatorska w rozprawie *Problem reinterpretacji kerygmatu chrześcijańskiego w nowej ewangelizacji* jest polemika z nowymi fenomenami rzeczywistości społeczno-kulturowej, jak: tendencje liberalne,

filozofia postmodernistów czy globalizm. Właśnie w te nowe zjawiska współczesnego świata nowa ewangelizacja ma wносить treści kerygmatu.

Publikacje dotyczące nowej ewangelizacji i kerygmatu chrześcijańskiego:

1. *Parafia miejscem głoszenia kerygmatu chrześcijańskiego w procesie nowej ewangelizacji*. „Memoranda”. Wiadomości Archidiecezji Lubelskiej 77:2003 nr 2 s. 459-470.
2. *Kerygmat dla nowej Europy*. Lublin: Gaudium 2004 ss. 476.
3. *Kerygmat chrześcijański*. W: *Wokół katechezy posoborowej*. Red. R. Chałupniak, J. Kochel, J. Kostorz, W. Spyka. Opole: Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego 2004 s. 248-251.
4. *Katecheza parafialna nowoewangelizacyjną formą głoszenia kerygmatu*. W: *Katecheza w parafii. Poszukiwanie tożsamości*. Red. K. Kantowski. Warszawa: Wydawnictwo Salezjańskie 2005 s. 121-138.
5. *Odnova kerygmatu chrześcijańskiego w kulturze globalizmu*. „Roczniki Teologiczne” 52:2005 z. 6 s. 213-229.
6. *Implikacje metodyczne kerygmatu chrześcijańskiego*. W: *W poszukiwaniu nowych metod katechetycznych*. Red. H. Słotwińska. Lublin: Wydawnictwo KUL 2006 s. 153-180.
7. *Kerygmat w epoce globalnej komunikacji*. W: *Wyzwania współczesnej edukacji – e-nauczanie*. Red. R. Podpora. Lublin: Gaudium 2006 s. 11-23.
8. *Duch Święty podmiotem ewangelizacji*. W: *Katecheza ewangelizacyjna. Poszukiwania koncepcji*. Red. P. Mąkosa. Lublin: Polihymnia 2010 s. 163-177.
9. *Katecheza nowoewangelizacyjna*. W: *Nowa ewangelizacja w nowej katechezie*. Red. P. Mąkosa. Rzeszów: Wydawnictwo Diecezji Rzeszowskiej 2013 s. 115-133.
10. *Nowa ewangelizacja w katechezie*. W: *Polskie drogi nowej ewangelizacji*. Red. K. Święś, D. Lipiec. Lublin: Wydawnictwo KUL 2014 s. 197-213.
11. *Communicating faith through catechesis*. „Studia Pastoralne” 9:2013 nr 9 s. 62-74.

Drugi obszar naukowo-badawczy podjęty w Katedrze Katechetyki Integralnej, a następnie kontynuowany w Katedrze Katechetyki Szczegółowej stanowi zagadnienie dotyczące wartości wychowania w katechetycznej działalności Kościoła.

Wychowanie dzieci i młodzieży w środowisku katechetycznym ujmuję integralnie: jako służbę i proces w odkrywaniu prawdy o człowieku, jako towarzyszenie wychowankom w ich samowychowaniu, jako pomoc w wydobywaniu z człowieka tego co *in potentione* tkwi w jego świecie osobowym, wreszcie jako interpersonalną współpracę pomiędzy wychowankiem a wychowawcami, rodzicami, katechetami, duszpasterzami na różnych płaszczyznach z uwzględnieniem tej najistotniejszej jaką jest płaszczyzna religijna, bowiem ona odwołuje się do człowieka integralnie biorąc pod uwagę jego właściwości immanentne i transcendentne. W kontekście wychowania niezmiernie ważne jest wychowanie do prawdy, które polega na wprowadzeniu wychowanków na drogę poszukiwania tej wartości, która pomaga urzeczywistniać swoje człowieczeństwo. Prawda prowadzi człowieka do odkrywania wszystkich wymiarów swojego istnienia, zarówno w aspekcie doczesnym jak i nadprzyrodzonym. Pozwala ona być sobą. Jednak, by mogło się to dokonywać trzeba przekraczać siebie w stronę prawdy, doskonalić swoje człowieczeństwo poprzez wychowanie i zarazem

samowychowanie, poprzez doświadczenie i przeżycie prawdy jako wartości, wreszcie poprzez wierność prawdzie. Należy przy tym pamiętać, że owa wierność prawdzie dokonuje się: nie przez podporządkowanie sobie prawdy, lecz przez podporządkowanie siebie prawdzie.

Wychowanie w środowisku jakie stwarza katecheza jest głównie wychowaniem w wierze. Wychowując człowieka w wierze, katecheza nie zatrzymuje się na paśmie intelektualno-prakseologicznym indywidualnego wyposażenia wychowanka, lecz przenika do głębi ontologicznej i aksjologicznej. Dla katechezy osoba ludzka zatem nie jest „pustką” do „zagospodarowania” przez katechizację. Katecheza raczej odkrywa w osobie złożony dar Stwórcy. W konsekwencji troszczy się o wydobywanie z człowieka tego, co *in potentione* już tkwi w jego wewnętrznym świecie osobowym, w całym jego człowieczeństwie, a także w jego egzystencji i jego osobliwej historii. Nie jest to równoznaczne z kształtowaniem ani rozwijaniem czy budowaniem osoby, tak jakby ona wcześniej nie istniała – nie „działa się”. Ona jest *in se* i *per se*. Trzeba jej stworzyć pozytywne warunki dla aktualizacji wszystkich pokładów potencjalności tkwiących w podmiocie człowieka-osoby i towarzyszyć jej w autokreacji i samowychowaniu; pozwolić zmanifestować to, co jest jej istotą i jej sensem. Wychowanie w wierze, jako prowadzenie wychowanka do osobowego związku z Jezusem Chrystusem, polega przede wszystkim na aktualizowaniu Osoby Chrystusa i Jego Ewangelii w życiu codziennym oraz podążaniu wskazaną przez Niego drogą. Żywa więź z Osobą Słowa wcielonego nie tylko powoduje, że światy osobowe Boga i człowieka przenikają się, ale to, że Chrystus staje się interpretatorem osoby ludzkiej i podmiotem samorozumienia. Ten związek z Chrystusem prowadzi katechizowanego do poszukiwań konkretnych wskazań postępowania opartego na wyznawanej wierze. Wiara jest wyborem Boga, przewartościowaniem życia w świetle poznanej prawdy, źródłem aktywności i zaangażowania. Obejmuje ona całe osobowe istnienie, bo człowiek wierzy w Boga i poznaje Go całoosobowo. Wiara to trwanie przy Chrystusie i wyznawanie Boga jako Osobowej Prawdy; to świadectwo całym swoim życiem, jako całoosobowe związanie człowieka z Bogiem w Osobie Jezusa Chrystusa. Człowiek, aby być tym, kim być powinien, potrzebuje pomocy innych osób. Pomoc ta jest potrzebna by odkryć całą prawdę o sobie i o świecie. Szczególnie dziecko wkraczając w otaczający je świat potrzebuje kogoś, kto je wprowadzi, ukaże kryteria, cele, sens życia i nauczy jak podejmować trud samowychowania. Podmiotem wychowania jest zarówno wychowanek jak i wychowawca. Jednakże pośród odpowiedzialnych za proces wychowania wskazuje się jednoznacznie rodzinę, Kościół (parafia), szkołę, naród.

W prowadzonych badaniach wielokrotnie odwoływałem się do dokumentów katechetycznych, dostrzegając w nich zapisy dotyczące wychowania człowieka przez katechezę. Kluczowym pośród nich wydaje się być wskazanie *Dyrektorium katechetycznego kościoła katolickiego w Polsce*, w którym przypomniano, że „katecheza, jako jedna z uprzywilejowanych form posługi słowa w Kościele, głosząc ludziom Dobrą Nowinę o Bożej miłości, jednocześnie aktywnie uczestniczy w procesie wszechstronnego rozwoju człowieka” (PDK 1). Ów integralny rozwój dotyczy całego człowieka. Prowadzi przede wszystkim do jego samopoznania w świetle Boga, tak aby w trudzie

samowychowania „w pełni wyraziło się jego człowieczeństwo – ażeby się ono urzeczywistniło” (*Gratissimam sane* nr 9), „według miary daru Chrystusowego” (Ef 4, 7).

Publikacje dotyczące wychowania w katechetycznej działalności Kościoła:

1. *Dialog medium wychowania*. W: *Człowiek – kultura – rodzina a Internet*. Red. R. Podpora. Lublin: Gaudium 2007 s. 111 –127.
2. *Wychowanie dzieci w nauczaniu Jana Pawła II*. W: *Katecheza dzieci*. Red. M. Zajac. Lublin: Polihymnia 2009 s. 187-207.
3. *Wychowanie do prawdy w osobowym świadectwie katechety*. W: *Katecheza w szkole współczesnej*. Red. M. Zajac. Lublin: Polihymnia 2010 s. 183-201.
4. *Wychowanie do wiary u Świętego Pawła*. „Roczniki Pastoralno-Katechetyczne” 3(58):2011 s. 395-412.
5. *Doświadczenie wiary w katechetycznej posłudze*. W: *Catechetica Porta Fidei*. Red. A. Kiciński, P. T. Goliszek. Lublin: Wydawnictwo „Natan” 2012 s. 115-129.
6. *Prawda jako principium wychowania*. W: *Dezintegracja rodziny*. Red. J. Siewiora. Tarnów: Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej „Biblos” 2013 s. 103-120.
7. *Katecheza w służbie wychowania personalistycznego*. W: *Kościół – komunია i dialog*. (Biblioteka Kieleckich Studiów Teologicznych T. 6). Red. P. Kantyka, J. Czerkawski, T. Siemieniec. Kielce: Wydawnictwo „Jedność” 2014 s. 433-442.
8. *Godność ciała człowieka. Moralno-aksjologiczny aspekt wychowania w katechezie*. W: *Kobietą i mężczyzną stworzył ich. Edukacja seksualna w katechezie*. Red. P. Mąkosa. Lublin: Wydawnictwo „Natan” 2014 s. 25-38.

Trzeci obszar zainteresowań naukowo-badawczych stanowią zagadnienia z zakresu katechetyki szczegółowej. Podejmowane przeze mnie w tym obszarze badania dotyczyły zawsze aktualnych w danej chwili problemów i wyzwań stojących przed katechezą i katechetami. Włączając się do dyskusji na ważne tematy katechetyczne starałem się zawsze w pierwszej kolejności odpowiadać na istotne problemy pojawiające się w praktyce katechetycznej, poszukując dla nich takich rozwiązań praktycznych, które mogłyby służyć wielu katechetom podejmującym trud codziennej posługi wobec dzieci, młodzieży i dorosłych. Z drugiej strony dokładałem wszelkich starań, aby czynnie włączyć się w ogólnopolską dyskusję nad konkretnymi kwestiami podejmowanymi przez innych katechetyków dopełniając tym samym i ubogacając zarazem naukową refleksję wielu współczesnych teoretyków katechezy i współtworząc historię polskiej myśli katechetycznej. Zagadnienia z obszaru katechetyki szczegółowej starałem się przy tym ujmować zawsze w świetle dokumentów katechetycznych Kościoła katolickiego oraz w świetle najnowszych osiągnięć teologiczno-katechetycznych.

Publikacje związane z katechetyką szczegółową:

1. *Katechizm w katechezie*. W: *Wokół katechezy posoborowej*. Red. R. Chałupniak, J. Kochel, J. Kostorz, W. Spyka. Opole: Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego 2004 s. 245-248.
2. *Szkoły katolickie*. W: *W służbie Ewangelii i człowiekowi*. Archidiecezja Lubelska w latach 1992-2002. Red. J. Mariański. Lublin: Gaudium 2005 s. 493-501.

3. *Bierzmowani wobec tendencji globalizacji*. W: *Dzisiejszy bierzmowany. Problemy i wyzwania*. Red. J. Stala. Kielce: Wydawnictwo „Jedność” 2005 s. 493-504.
4. *Logos – Osoba w katechezie biblijnej*. W: *Obecność Biblii w katechezie*. Red. H. Słotwińska. Lublin: Gaudium 2008 s. 151-169.
5. *Wymiar etyczny w duszpasterstwie emigracyjnym*. W: *Emigracja wyzwaniem duszpasterskim dla Kościoła w Polsce*. Red. M. Zając. Lublin: Wydawnictwo KUL 2009 s. 189-200.
6. *Teologia pielgrzymki*. W: *Nawiedzić Dom Matki. 25 lat pielgrzymowania maturzystów lubelskich na Jasną Górę*. Red. R. Lis, P. T. Goliszek, K. Gałan. Lublin: Gaudium 2009 s. 43-55.
7. *Liturgia żywą katechezą*. „Roczniki Liturgiczne” 1:2009 s. 117-131.
8. *Wykorzystanie tekstów modlitw liturgicznych w katechezie*. W: *Homo orans*. T. 9: *Modlitwa liturgiczna*. Red. J. M. Popławski, J. Misiurek, J. K. Miczyński. Lublin: Wydawnictwo KUL 2010 s. 89-102.
9. *Korelacja w nauczaniu religii katolickiej – próba interpretacji personalistycznej*. W: *Korelacja nauki religii katolickiej z edukacją szkolną*. Red. A. Kiciński. Lublin: Wydawnictwo „Natan” 2011 s. 15-25.
10. *Katechetyczne funkcje pielgrzymki maturzystów*. „Roczniki Pastoralno-Katechetyczne” 4(59):2012 s. 207-225.
11. *Dydaktyczno-katechetyczne założenia podręczników do nauki religii serii: Z Bogiem na ludzkich drogach*. „Memoranda”. Wiadomości Archidiecezji Lubelskiej 86:2012 nr 3 s. 449-455.
12. *Rola i funkcje podręcznika do nauki religii w szkole*. „Memoranda”. Wiadomości Archidiecezji Lubelskiej 86:2012 nr 4 s. 780-798.
13. *Osoby życia konsekrowanego w służbie katechezy*. „Roczniki Teologiczne” 62:2015 z. 11 s. 119-134.

Niezwykle ważny, a przy tym absorbujący mnie **czwarty obszar zainteresowań naukowo-badawczych** jest personalizm i jego zastosowanie w rozważaniach nad katechezą i katechetyką. Personalizm jako system całościowy i uniwersalistyczny obiera sobie osobę nie tylko jako punkt wyjścia do opisu człowieka, ale przede wszystkim jako klucz i metodę do interpretacji całej rzeczywistości. Wychodząc od faktu osoby pełni rolę systemu, który nie zatrzymuje się tylko nad opisem człowieka jako osoby, jego godności, komunikowalności, dialogiczności czy relacyjności (byłaby to tylko antropologia), ale idzie daleko głębiej, wyjaśniając w świetle misterium osoby wszelką rzeczywistość stworzoną i niestworzoną. W tym interpretuje religię, religijność człowieka, wiarę, Kościół, dogmaty, liturgię i pozwala samemu człowiekowi odczytać i zrozumieć siebie samego w świetle Osoby Chrystusa. Kształtowanie religijności, wychowanie w wierze personalizm widzi w relacjach osobowych, w których zbawienie i uświęcenie, choć dokonują się za pośrednictwem elementów znakowych i symbolowych rzeczywistości, odbywa się w świecie osób Boskich i ludzkich.

Katecheza od momentu narodzin Kościoła wyrosła z wiary Kościoła, na tej wierze ciągle się opiera i jej służy. Służąc stałej formacji religijnej wierzących, jest w sposób konieczny związana z rzeczywistością osoby. Jednocześnie aktywność katechezy ma prowadzić do ugruntowania osobowej wiary chrześcijan, przez wprowadzenie ich w zażyłą relację z Chrystusem. W tym kontekście dostrzega się dziś dążność do

katechezy skoncentrowanej na osobie. Oznajmiając prawdę zbawienia, katecheza troszczy się głównie o człowieka, tak aby wprowadzić go i zaangażować w historię zbawienia. Jest to proces personalny, który wynika z samej istoty zbawienia, jako aktu osobowego między osobą ludzką a Osobami Bożymi. Przenika on całą istotę ludzką, żeby wywołać odpowiedź człowieka, zmieniając realnie jego stan osobowościowy w całoosobowe egzystowanie w wewnątrzosobowym życiu Trój-Osobowego Boga. Stąd katecheza jest spełnieniem osób w wierze.

Jednocześnie nie sposób zapomnieć, że katecheza, jako osobowe spotkanie opiera się na zasadzie wierności Bogu i człowiekowi. Wskazuje tym samym na harmonijne przenikanie się osób: Osób Trójjedynego Boga i osoby ludzkiej. Katecheza ma więc na uwadze całą osobę, a szczególnie wewnętrzny świat osobowy człowieka, w którym to świecie dochodzi do spotkania z Jezusem Chrystusem, jedynym Pośrednikiem między człowiekiem a Bogiem oraz do głębokiego zjednoczenia z Jego Osobą. Katecheza urzeczywistnia się wówczas jako wydarzenie mające na celu świadome odkrywanie człowieczeństwa w człowieku, który zyskuje ostateczną doskonałość w Osobie Chrystusa. W całości katechizacja staje się twórczością o przedmiocie najbardziej osobowym. Można powiedzieć, że katecheza nie ma racji bytu poza światem osób – gdyż tylko w nim ma sens, może się realizować i rozwijać. Jest więc ze swej istoty personalistyczna i personotwórcza.

Osoba wyznacza katechezie drogę zarówno w sensie treściowym, jak i w sensie metodologicznym. Jest to linia personalizmu, dla którego osoba posiada status metody, jest kluczem metodologicznym, a także epistemologicznym. W takim rozumieniu osoba jest punktem spotkania i sposobem żywego kontaktu katechety i katechizowanych, a zarazem całego podmiotu wspólnoty katechetycznej z rzeczywistością, którą zwiastuje katecheza. Wszelka rzeczywistość, Bóg, chrześcijaństwo, wiara, Kościół, życie, Ojczyzna mogą zostać przez człowieka – jako osobę – poznane, zrozumiane i zinterioryzowane. Człowiek pośród nich staje się również rzeczywistością, ale właśnie, jako osoba. Ostatecznie miejscem spotkania treści, przeżyć, doświadczeń, które niesie katecheza, jest osoba. Ona jest też „metodą” porządkowania tego wszystkiego. W osobie wszystko się urzeczywistnia i urealnia. Bez osoby chrześcijaństwo i wiara byłaby mitologią, natomiast dzięki niej katecheza służy: Osobie Chrystusa, osobie człowieka, Osobie Mistycznej – Kościołowi, osobie społecznej – wspólnotowej. Stąd osoba stanowi zasadnicze kryterium katechezy. W tym sensie personalizm i jego metodologia może służyć jednocześnie katechezie i katechetyce. Zarówno w teorii, jak i w praktyce katechetycznej to osoba wskazuje kierunek rozwiązań i działań. Stanowi bowiem jakby pryzmat, przez który postrzegana jest wszelka rzeczywistość: nadprzyrodzona i doczesna, zewnętrzna i wewnętrzna, osobowa i nieosobowa. Tym samym osoba jest normą syntetyzowania świata materialnego i duchowego. Metoda personalistyczna niesie profesjonalność, uniwersalność i prakseologiczną konkretność dla całego obszaru działalności katechetycznej – zarówno w jego praktycznym, jak i teoretycznym wymiarze. Jest to poniekąd perspektywa dla katechetyki i katechezy, bowiem personalizm koreluje z całą naturą katechezy – sięga do samego faktu udzielania się Boga człowiekowi, do samej istoty chrześcijaństwa, do samej Osoby Chrystusa.

Korzystając z osiągnięć personalizmu, należy pamiętać, że nie jest on ani ideologią, ani indywidualizmem, ani kolektywizmem, ani spirytualizmem. Nie jest również tylko antropologicznym opisem człowieka. Jest przede wszystkim propozycją refleksji nad człowiekiem i światem w kluczu osoby. Przy czym człowiek, jako osoba nie jest tu rozumiany jako jeden z elementów rzeczywistości, lecz jest punktem wyjścia wszelkich rozważań. Taki model myślenia i interpretowania dotyczy także rzeczywistości religijnej. Uświęcenie i zbawienie, choć dokonują się za pośrednictwem znaków i symboli, dotyczą osób: Boskich i ludzkich. To właśnie osoba pomaga zrozumieć wszelką rzeczywistość stworzoną i Niestworzoną, pod warunkiem, że sam fenomen osoby będzie poznawany zarówno za pomocą danych rozumu, jak i w świetle Objawienia. Stąd też inspiracją dla personalizmu zawsze jest Chrystus i Jego nauka. W rezultacie jest to system otwarty, który niczego nie narzuca, nie dyktuje, nie wymusza; niczego też nie wyklucza ani żadnej drogi ostatecznie nie zamyka. Jest natomiast wskazówką dla każdej myślącej osoby ludzkiej. Personalizm dąży do tego, aby każda nauka, refleksja, interpretacja, a także duszpasterska praktyka, taka jak katecheza, posiadała odniesienie do osoby, rozumiane jako szczere docenienie jej wartości i uznanie jej misterium.

Publikacje dotyczące katechezy w perspektywie personalistycznej:

1. *Personalizacja katechezy eklezjotwórczej*. W: *Katecheza w Kościele i dla Kościoła*. Red. R. Czekalski. Płock: Płocki Instytut Wydawniczy 2006 s. 209-220.
2. *Usensownienie życia w chrześcijaństwie*. „Roczniki Teologiczne” 53:2006 z. 8 s. 145-160.
3. *Personalistyczne rozumienie sakramentów w katechezie*. W: *Siedem sakramentów świętych w nauczaniu katechetycznym*. Red. H. Słotwińska. Lublin: Gaudium 2007 s. 243-258.
4. *Personalistyczna tożsamość katechetyki*. „Roczniki Teologiczne” 55:2008 z. 8 s. 27-39.
5. *Antropologia personalistyczna w katechezie*. „Roczniki Teologiczne” 55:2008 z. 6 s. 235-253.
6. *Katecheza a osoba. Wybrane zagadnienia z metodologii personalistycznej w katechezie*. Lublin: Wydawnictwo KUL 2010 ss. 248.
7. *Ku hermeneutyce katechetycznej*. W: *In Persona Christi*. T. 1. Red. K. Gózdź. Lublin: Wydawnictwo KUL 2009 s. 1071-1082.
8. *Kierunek personalistyczny w katechezie*. „Roczniki Pastoralno-Katechetyczne” 5(60):2013 s. 129-141.
9. *Wychowanie personalistyczne – ocalić prawdę o osobie ludzkiej*. W: *Osoba a wychowanie. Personalizm – sympozja*. T. 3. Red. K. Guzowski, A. Kostencka, G. Barth. Lublin: Wydawnictwo KUL 2013 s. 53-63.
10. *Personalistyczny charakter parafii*. W: *W trosce o teologię pastoralną i duszpasterstwo*. Red. W. Śmigiel, M. Fiałkowski. Lublin: Wydawnictwo KUL 2013 s. 153-165.

Aktualnie obszar wspomnianych zainteresowań został poszerzony o realizowany projekt badawczy dotyczący **personalistycznego wymiaru katechezy**. Dopełnieniem namysłu nad katechezą w perspektywie personalistycznej było wykorzystanie myśli

trzech typów personalizmu polskiego, wypracowanych w tak zwanej szkole lubelskiej: personalizmu integralnego (tomistyczno-augustiański) Wincentego Granata, personalizmu fenomenologicznego (tomistyczno-fenomenologiczny) Karola Wojtyły – Jana Pawła II oraz personalizmu uniwersalistycznego (system personalizmu i prozopologia) Czesława S. Bartnika. Powodem ich szczególnego wyakcentowania jest ich chrześcijański oraz realistyczny charakter, sprawiający, że ich naukowe ujęcie człowieka jako osoby oraz realiów rzeczywistości jest całościowe, pełne, integralne i uniwersalne. W duchu chrześcijańskiego realizmu akcentują one związek osoby ludzkiej z Osobami Boskimi. Podkreślają, że osoba ludzka transcenduje wymiar doczesny i realizuje się na poziomie naturalnym i nadprzyrodzonym, które są wzajemnie ze sobą powiązane. Pozwoliło to na interdyscyplinarne spojrzenie na zagadnienie katechezy w jej personalistycznym wymiarze.

Przedstawione powyżej obszary zainteresowań naukowo-badawczych staram się nieustannie poszerzać zagłębiając się w kolejne zagadnienia szczegółowe ważne zarówno z punktu widzenia teoretyków katechezy jak i katechetów – praktyków. Kierunek mojej aktywności naukowej potwierdzają następujące publikacje, które **zapowiadają kolejne nowe obszary badawcze:**

1. *Teologia narracyjna a katecheza*. W: *Narracyjny wymiar edukacji chrześcijańskiej*. Red. A. Królikowska. Kraków: „Ignatianum”, Wydawnictwo WAM 2012 s. 135-160.
2. *Wymiar moralny katechezy*. W: *Katecheza w swoich podstawowych wymiarach*. (Biblioteka Kieleckich Studiów Teologicznych T. 5). Red. J. Czerkawski. Kielce: Wydawnictwo „Jedność” 2013 s. 89-115.
3. *Katecheza w ujęciu Księdza Profesora Piotra Poręby*. „Roczniki Teologiczne” 61:2014 z. 11 s. 89-106.
4. *Zakres nauczania katechezy w latach 1990-2015 w archidiecezji lubelskiej*. W: *XXV lat nauczania religii w polskiej szkole*. Red. M. Zając. Lublin: Wydawnictwo „Natan” 2015 s. 163-190.

Do katalogu publikacji potwierdzających moje zaangażowanie na wielu płaszczyznach badawczych można jeszcze dołączyć artykuły o charakterze **popularnonaukowym:**

1. *Sekty – próba definicji*. „Pro Patria” 6:1997 nr 12 s. 22-25.
2. *Fenomenologia miłości w encyklice Deus caritas est*. W: *Idźcie i nauczajcie. Informator katechetyczny Wydziału ds. Wychowania Katolickiego*. Red. P. T. Goliszek, R. Lis. Lublin 2006 s. 18- 27.
3. *Wymiar osobowy katechezy*. W: *Idźcie i nauczajcie. Informator katechetyczny Wydziału ds. Wychowania Katolickiego*. Red. P. T. Goliszek, R. Lis. Lublin 2007 s. 7-21.
4. *Personalistyczne rozumienie estetyki*. W: *W służbie piękna*. Red. P. Kawałko, Z. Krzyszowski, S. Sieczka. Lublin: Gaudium 2009 s. 181-192.
5. *Pamięć przeszłości - budowanie przyszłości*. „Memoranda”. Wiadomości Archidiecezji Lubelskiej 86:2012 nr 2 s. 291-303.
6. *Jak dzisiaj przekazywać wiarę?* „Memoranda”. Wiadomości Archidiecezji Lubelskiej 87:2013 nr 2 s. 404-416.
7. *Nowe podręczniki do religii*. „Niedziela” 56:2013 nr 36 s. III.

3.2. Praca naukowo-dydaktyczna

Moje zainteresowania naukowo-badawcze zostały dotychczas zaprezentowane w trzech monografiach. Pierwsza z nich: *Kerygmat dla nowej Europy*, to opublikowana rozprawa doktorska. Druga: *Katecheza a osoba. Wybrane zagadnienia z metodologii personalistycznej* jest antologią wybranych artykułów publikowanych w licznych książkach redakcyjnych oraz w „Rocznikach Teologicznych” i „Roczniku Liturgicznym”. Teksty zebrane w opublikowanej przeze mnie książce zostały poprawione i uzupełnione o nowe ujęcia i interpretacje. Trzecia monografia: *Personalistyczny wymiar katechezy*, stanowi tytuł osiągnięcia naukowego wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.).

Efekty mojej pracy naukowo-badawczej widoczne są w licznych publikacjach naukowych (załącznik nr 4). W wymiarze liczbowym publikacje w ramach mojego dorobku naukowo-badawczego przedstawiają się następująco:

- ✓ Druki zwarte i wydawnictwa redaktorskie (15)
- ✓ Artykuły naukowe w języku polskim i w języku obcym (41)
- ✓ Artykuły popularnonaukowe (8)
- ✓ Hasła leksykograficzne (3)
- ✓ Wprowadzenia (3)
- ✓ Sprawozdania (2)
- ✓ Recenzje książek (2)
- ✓ Recenzje wydawnicze (5)
- ✓ Recenzje podręczników do nauczania religii (16)
- ✓ Współredakcja podręczników do nauczania religii (28)
- ✓ Współautorstwo podręczników do nauczania religii (6)

W obszarze pracy dydaktycznej prowadzę zajęcia dla studentów teologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w ramach studiów magisterskich i specjalistycznych studiów – doktoranckich (specjalizacja – katechetyka)

A. Wydziału Teologii – kurs „A” Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (dla alumnów Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Lublinie)

- ✓ Wykłady:
 - Metodyka katechezy
 - Dydaktyka katechezy
 - Katechetyka szczegółowa
- ✓ Konwersatoria:
 - Katechetyka szczegółowa

- ✓ Ćwiczenia:
 - Katechetyka: dydaktyka szczegółowa (praktyki śródroczne)
- ✓ Praktyki katechetyczne:
 - Przygotowanie pedagogiczno-katechetyczne: szkoła podstawowa i gimnazjum (praktyki ciągłe)
 - Przygotowanie pedagogiczno-katechetyczne: liceum, technikum, szkoła zawodowa (praktyki ciągłe)

B. Wydziału Teologii – kurs wyższy dla doktorantów katechetyki w Instytucie Teologii Pastoralnej i Katechetyki KUL

- ✓ Wykłady:
 - Organizacja katechezy w Polsce
- ✓ Ćwiczenia:
 - Katechetyka: katecheza dorosłych

C. W roku 2007 (semestr letni) prowadziłem wykład: *Eklezjalny wymiar katechezy* dla studentów Podyplomowych Kwalifikacyjnych Studiów Katechetycznych w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II.

Ważny element mojej pracy dydaktycznej stanowią prace magisterskie napisane pod moim kierunkiem przez studentów Wydziału Teologii kurs „A” Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (alumni Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Lublinie) na seminarium naukowym z Katechetyki Szczegółowej prowadzonym przez ks. dra hab. Andrzeja Kicińskiego, prof. KUL.

- ✓ *Założenia i realizacja wychowania religijnego w Schronisku dla Nieletnich w Dominowie.* (16.05.2012 r.) – Rafał Lamorski
- ✓ *Katechetyczny wymiar pielgrzymek maturzystów lubelskich na Jasną Górę.* (16.05.2012 r.) – Sergiy Emanuel
- ✓ *Stowarzyszenie Bractwa Młodzieży Greckokatolickiej Sarepta w służbie katechezy.* (08.04.2015 r.) – Igor Hubacz.

Obecnie jestem promotorem pomocniczym doktoratu pisanego na seminarium naukowym z katechetyki szczegółowej prowadzonym przez ks. dra hab. Andrzeja Kicińskiego, prof. KUL.

- ✓ *Koncepcja matury z religii w Republice Federalnej Niemiec. Studium katechetyczne* (Damin Belina).

Ponadto byłem recenzentem prac magisterskich powstałych na Wydziale Teologii kurs „B” Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, w tym także prac pisanych przez studentów zagranicznych (m. in. z Ukrainy i Białorusi) – łącznie 17 prac.

Prowadząc wszystkie zajęcia dla studentów korzystam z nowych technologii: częścią zajęć są prezentacje multimedialne; studenci mają możliwość kontaktu z wykładowcą na platformie e-KUL, za pomocą poczty e-mail, telefonu komórkowego. W każdym tygodniu studenci mogą skorzystać z konsultacji naukowych.

3.3. Praca administracyjno-organizacyjna

Pracę na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim rozpocząłem 1 października 2003 roku, przyjmując obowiązki pracownika dydaktyczno-naukowego. Mojej pracy dydaktycznej i naukowo-badawczej od początku towarzyszyła praca na rzecz Uniwersytetu, Wydziału Teologii i Instytutu Teologii Pastoralnej (od 2009 roku Instytut Teologii Pastoralnej i Katechetyki), co dokumentują poniższe fakty.

3.3.1. Na forum uniwersytetu

Od 2010 roku jestem odpowiedzialny za promocję Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II wśród maturzystów udających się na Pielgrzymkę Maturzystów Lubelskich na Jasną Górę (około 7 tys. uczestników każdego roku).

3.3.2. Na forum wydziału

Moją aktywność na forum Wydziału Teologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II potwierdzają następujące fakty:

- ✓ Recenzje artykułów naukowych w: „Roczniki Pastoralno-Katechetyczne” (w latach 2010-2013)
- ✓ Recenzje artykułów naukowych w: „Biuletyn Edukacji Medialnej” (od 2013 roku)
- ✓ Recenzje artykułów naukowych w: „Roczniki Teologiczne” z. 6: Teologia Pastoralna (od 2014 roku)
- ✓ Recenzje artykułów naukowych w: „Roczniki Teologiczne” z. 11: Katechetyka (od 2014 roku)
- ✓ Członkostwo w Komisji Wydziałowej do Spraw Promocji Kierunku Teologii (od 2013 roku)

3.3.3. Na forum instytutu

Moją aktywność na forum Instytutu Teologii Pastoralnej i Katechetyki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II dokumentują następujące fakty:

- ✓ Odpowiedzialny za naukową współpracę i kontakty z zagranicą w Instytucie Teologii Pastoralnej (w latach 2005-2009)
- ✓ Przedstawiciel młodszych pracowników Instytutu Teologii Pastoralnej i Katechetyki w Radzie Wydziału Teologii (w latach 2009-2012)
- ✓ Członek Komitetu Redakcyjnego: Sekretarz „Roczniki Teologiczne” z. 11: Katechetyka (od 2014 roku)

3.4. Praca ze studentami

Pracę z młodzieżą akademicką rozpocząłem 1 października 2003 roku wraz z początkiem pracy naukowo-dydaktycznej w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Współpracę ze studentami realizuję przede wszystkim poprzez prowadzenie zajęć dydaktycznych, konwersatoriów, ćwiczeń i jako opiekun praktyk pedagogiczno-katechetycznych. O moim zaangażowaniu na rzecz studentów świadczą także zrealizowane przeze mnie następujące przedsięwzięcia:

- ✓ Warsztaty metodyczno-katechetyczne dla studentów Wydziału Teologii kurs „A” Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (dla alumnów Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Lublinie) prowadzone we współpracy ze Stowarzyszeniem Pedagogów „Natan”.
- ✓ Warsztaty dotyczące organizacji katechezy w diecezji prowadzone w Wydziale ds. Wychowania Katolickiego Kurii Metropolitalnej w Lublinie dla studentów Wydziału Teologii kurs „A” Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (dla alumnów Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Lublinie) oraz dla doktorantów katechetyki, Instytutu Teologii Pastoralnej i Katechetyki KUL.
- ✓ Warsztaty dotyczące formacji i kształcenia katechetów w diecezji prowadzone w Centrum Katechetycznym Kurii Metropolitalnej w Lublinie dla studentów Wydziału Teologii kurs „A” Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (dla alumnów Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Lublinie) oraz dla doktorantów katechetyki, Instytutu Teologii Pastoralnej i Katechetyki KUL.
- ✓ Warsztaty dotyczące organizacji katechezy w diecezji prowadzone w Wydziale ds. Wychowania Katolickiego Kurii Metropolitalnej w Lublinie dla studentów Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL.

4. Tytuł osiągnięcia naukowego – monografia *Personalistyczny wymiar katechezy*

Problem człowieka powraca wciąż w refleksji teologicznej jako centralny i najbardziej intrygujący przedmiot badawczy. Owo zainteresowanie problematyką osoby ludzkiej wyrosło z egzystencjalnej sytuacji człowieka. Również dla katechetyki człowiek pozostaje wyjątkowym i najgodniejszym przedmiotem poznania.

Współcześnie katecheza rozumiana jest jako wspólne dzieło Boga i człowieka, powinna ona respektować prawo wierności Bogu i człowiekowi w duchu miłości. Jednocześnie nie sposób nie zauważyć tego, że katecheza wierna Bogu i człowiekowi zatroskana jest o wzajemną relację interpersonalną pomiędzy Osobami Bożymi a osobą ludzką. Relacja ta rozpoczyna się od wyjścia na spotkanie ku Chrystusowi a następnie urzeczywistnia się w komunii z Nim opartej na rzeczywistości osobowej. Katecheza jest więc wydarzeniem opartym na spotkaniu osób. Wobec powyższego potrzeba głębszego spojrzenia na fenomen katechezy przez pryzmat osoby. Jednak aby refleksja ta nie była powierzchowna, a człowiek rozumiany integralnie, z uwzględnieniem jego relacji do

Boga, innych osób i świata, potrzeba takiego spojrzenia na człowieka, które pozwoli na całościową i uniwersalistyczną interpretację. Taką możliwość stwarza personalizm, który wypracował całościowy i metodologicznie poprawny obraz człowieka. U swoich podstaw zakłada on, aby ukazać całość złożonego fenomenu osoby, jej immanencję i transcendencję oraz w odniesieniu do osoby interpretować całą rzeczywistość - doczesną i wieczną. W związku z tym ważne jest, aby umiejętnie aplikować myśli personalizmu na grunt katechezy. Należy przy tym wyjaśnić, że personalizm nie jest alternatywą dla katechezy, lecz jej wzmocnieniem: będzie on pomagał nie tylko rozumieć człowieka jako osobę, ale także stworzy możliwość interpretacji i wyjaśnienia całej rzeczywistości doczesnej i wiecznej w świetle osoby. Należy tym samym rozumieć, że personalizm będzie wspierał cały złożony i wielowarstwowy proces katechezy, w jej zasadniczych funkcjach: nauczania, wychowania i wtajemniczenia. Katecheza w rozumieniu personalistycznym nie traci nic ze swej aktualności i skuteczności, ale dopełniona myślą personalizmu może stać się antidotum na współczesne kryzysy antropologiczno-kulturowe. Mając świadomość ogromnego znaczenia personalizmu dla katechezy podjąłem się ujęcia katechezy w perspektywie personalistycznej zajmując się szczegółowo kwestią jej personalistycznego wymiaru.

4.1. *Personalistyczny wymiar katechezy*. Lublin: Wydawnictwo KUL 2016.

Odpowiedzią na powyżej sformułowane perspektywy jest monografia: *Personalistyczny wymiar katechezy*. Ukazuje ona katechezę jako dzieło Kościoła o charakterze osobowym służące stałej formacji religijnej wierzących, akcentując przy tym fakt, że katecheza w swej istocie zawsze była i jest zwiastunką Trój-Osobowego Boga udzielającego się człowiekowi, czyli, że jest wydarzeniem osobowym służącym przede wszystkim osobie. Ponieważ osoby ludzkiej nie można zrozumieć tylko i wyłącznie przy pomocy światła rozumu, dlatego potrzebne są dane płynące z Objawienia. Katecheza przekazuje je, a następnie w ich świetle interpretuje znaki czasów i obecne życie każdej osoby ludzkiej.

Opracowanie koncentruje się na kwestiach personalistycznych podstaw katechezy, wartości osoby i jej religijnego wychowania. Stanowi próbę spojrzenia na kluczowy fenomen katechezy przez pryzmat osoby; próbę jej interpretacji w ramach personalizmu jako systemu oraz antropologii personalistycznej. Tym samym można powiedzieć, że prezentowana monografia jest próbą poszukiwania nowych możliwości aplikowania personalizmu do katechezy.

Projekt personalistycznego wymiaru katechezy został omówiony w dwóch etapach: przygotowawczym (*Praeparatio*), ukazującym personalistyczny horyzont refleksji, oraz drugim, będącym jego zastosowaniem w ujęciu katechezy (*Aplicatio*). W pierwszej części ukazano przedmiotowe podejście do problemu, w drugiej uwaga skupia się na wymiarze podmiotowym, czyli na osobie, która jest kluczem interpretacyjnym i motywem działań katechezy.

W części *Praeparatio* omówiono personalizm; sposób jego rozumienia; terminologię oraz nurty personalizmów. W pierwszej kolejności przedstawiono dwie kategorie personalizmu: antropologię personalistyczną oraz system personalizmu. Warto przy tym podkreślić, że antropologia personalistyczna jest nauką o człowieku jako bycie osobowym, natomiast system personalizmu jest kierunkiem myślowym interpretującym wszelką rzeczywistość w świetle fenomenu osoby. Następnie wyszczególniono trzy personalizmy: personalizm integralny, fenomenologiczny oraz uniwersalistyczny. Wybrano je ponieważ na ich płaszczyźnie naukowe ujęcie człowieka jako osoby oraz realiów rzeczywistości jest całościowe, pełne, integralne i uniwersalne. Ponadto w duchu chrześcijańskiego realizmu interpretują one osobę ludzką i otaczającą ją rzeczywistość. Ostatni fragment części pierwszej wyjaśnia jak funkcjonuje personalizmu. W kolejności przedstawiono poznanie zmysłowe oraz opisano poznanie umysłowe, które są scalane i rekapitulowane poznaniem całoosobowym (prozopoicznym). Wreszcie omówiono hermeneutykę personalistyczną, dla której normą rozumienia i interpretacji jest cała integralna osoba. Największym i wyjątkowym osiągnięciem hermeneutyki personalistycznej jest skierowanie ku-osobowe.

W części *Aplicatio* ukazano trzy funkcje katechezy w ujęciu personalistycznym. Najpierw przedstawiono personalistyczne nauczanie w katechezie, czyli przekaz orędzia zbawczego, przekaz doktryny chrześcijańskiej oraz przekaz rzeczywistości chrześcijańskiej. Następnie omówiono personalistyczne ujęcie wychowania w katechezie, ze szczególnym podkreśleniem wychowania w wierze. W następnej kolejności ukazano wychowanie do życia chrześcijańskiego w oparciu o trzy osobowe więzi człowieka z Bogiem: wiarę, nadzieję i miłość; wreszcie ukazano personalistyczne wychowanie moralne w katechezie jako towarzyszenie człowiekowi w jego rozwoju. W końcowym rozdziale tej części wskazano na katechezę jako szczególne miejsce wtajemniczenia chrześcijańskiego. W zawiązku z powyższym najpierw opisano katechetyczną służbę wtajemniczeniu chrześcijańskiemu jako włączenie katechizowanego w misterium Kościoła. Następnie omówiono wtajemniczenie w liturgię, sakramenty i modlitwę, poprzez które nadrzędny cel katechezy – spotkanie i komunika z Chrystusem – osiąga swoje spełnienie. Na zakończenie zaakcentowano, że wtajemniczenie chrześcijańskie jest wydarzeniem prozopoicznym i powinno się ono dokonywać w świetle *misterium osobowego* jako współbycie osobowe z Bogiem.

Monografia *Personalistyczny wymiar katechezy* jest próbą spojrzenia na kluczowe fenomeny katechezy przez pryzmat osoby; próbą ich interpretacji w ramach personalizmu jako systemu oraz antropologii personalistycznej. Przedstawione analizy i wnioski wprawdzie nie dają jeszcze definitywnych i ostatecznych rozwiązań, ale odsłaniają obszary domagające się dalszych poszukiwań badawczych. Podobnie jak personalizm, który nie jest systemem zamkniętym i dokończonym, ale dynamicznym i otwartym, tak i ujęcie katechezy w perspektywie personalistycznej otwierają pewną perspektywę. Także i osoba ludzka, która ciągle *staje się* i nieustannie *dzieje się* wyznacza pewien kierunek metodologiczny, to znaczy myśl budowana wokół niej i nią inspirowana jest perspektywiczna i z natury otwarta, a tym samym oczekuje na dalszą twórczą interpretację i refleksję kolejnych badaczy.

Dotychczasowe opracowania dotyczące katechezy nie dawały wyjaśnienia jej personalistycznego wymiaru. Prezentowana monografia jest konkretną propozycją nowych rozwiązań w duchu personalizmu. Jej autor konsekwentnie korzysta z systemu personalizmu realistycznego i uniwersalistycznego szkoły lubelskiej. Ideą książki jest wskazanie na możliwość aplikacji myśli i rozwiązań personalistycznych na grunt katechetyczny w rozumieniu katechetyki jako nauki oraz duszpasterskiej działalności katechezy. Wprawdzie w literaturze katechetycznej są odniesienia do osoby, lecz uwzględniają one jedynie założenia antropologii personalistycznej. Autor monografii sięga natomiast do całego personalizmu, zarówno do systemu jaki i antropologii personalistycznej oraz korzysta z metodologii personalistycznej.

4.2. Recenzje wydawnicze

Recenzentami naukowymi publikacji *Personalistyczny wymiar katechezy* byli: ks. prof. dr hab. Bogumił Gacka, Kierownik Katedry Personalizmu Chrześcijańskiego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie i ks. dr hab. Andrzej Kiciński, prof. KUL, Dyrektor Instytutu Teologii Pastoralnej i Katechetyki oraz Kierownik Katedry Katechetyki Szczegółowej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie.

Z recenzji ks. prof. dra hab. Bogumiła Gacki: „Praca ks. Piotra T. Goliszka pt. *Personalistyczny wymiar katechezy* stanowi monografię do habilitacji. (...) Praca składa się ze wstępu, dwóch części, z których każda zawiera trzy rozdziały, zakończenia i bibliografii z dołączonym na początku spisem treści po polsku i angielsku oraz wykazem skrótów. (...) Każdy rozdział pracy posiada syntetyczne podsumowanie. Całość pracy napisana jest kompetentnie i na wysokim poziomie naukowym. Główne motywy do publikacji pracy Ks. dra Piotra Tomasza Goliszka: 1. Jest to pierwsza monografia, która podejmuje personalistyczny wymiar katechezy w kluczu *personalizmu jako systemu*. Choć zostały już opracowane różne wymiary katechezy, jak: biblijny, eklezjalny, liturgiczny, ekumeniczny, ewangelizacyjny, to w duchu Soboru Watykańskiego II, który był „Soborem personalistycznym” (Jan Paweł II) praca prezentuje *wymiar personalistyczny*. 2. Kategoria osoby pomaga odczytać fakt, że rzeczywistość religijna, a przede wszystkim chrześcijaństwo jako rzeczywistość wiary, to świat relacji osobowych, gdzie zbawienie i uświęcenie dokonują się w świecie Osób Bożych oraz osób ludzkich. (...) 3. Co dwa lata odbywają się Międzynarodowe Konferencje Personalistów (International Conference on Persons), np. Oksford, Anglia; Gaming, Austria; Memphis, TN, USA; Warszawa, Polska; Boston, MA, USA. Gromadzą one specjalistów z różnych dziedzin, wyznań i religii. Najbliższa konferencja odbędzie się na uniwersytecie w Kalabrii, Włochy w 2017 roku. To potwierdza aktualność i ważność wydania monografii pt. *Personalistyczny wymiar katechezy*. Jako kierownik pierwszej w świecie Katedry Personalizmu Chrześcijańskiego (UKSW 2001) i założyciel półrocznika „Personalizm” (w wersji polskiej i angielskiej) oceniam pracę ks. dra Piotra Tomasza Goliszka jako odważną, nowatorską, w duchu realizacji Soboru Watykańskiego II”.

Z recenzji ks. dra hab. Andrzeja Kicińskiego, prof. KUL: „Katecheza jest to wydarzenie eklezjalne, w którym zawsze spotykają się osoby. Katechezę spostrzegamy najczęściej jako spotkanie osoby-katechety i osoby-ucznia. Jeśli wejdziemy głębiej w tajemnicę tego spotkania to będzie to spotkanie Osoby-Mistrza, który towarzyszy dialogowi katechety i katechizowanego. Treści i metody katechezy są tylko w służbie tego spotkania. Do głębokiego i mistycznego rozumienia osoby przyczyniło się w sposób zdecydowany chrześcijaństwo. Pojęcie „osoba” jest bowiem pojęciem chrześcijańskim i teologicznym, mającym swe korzenie w Objawieniu przedstawiającym historię zbawiania konkretnego i historycznego człowieka, która dzieje się pomiędzy Osobą Boga a osobą ludzką. Objawiający się Bóg jest żywą, konkretną Osobą, która chce rozmawiać o życiu. Ks. dr Piotr Goliszek w swej monografii w sposób oryginalny opracował personalistyczny wymiar katechezy. Książka stanowi bez wątpienia novum w teologicznopastoralnych poszukiwaniach współczesnej tożsamości posługi katechetycznej. Jest to ważna pozycja w dynamicznie rozwijającej się katechetyce polskiej, która zyskuje ważne dzieło naukowe. Cieszy fakt, że lubelska szkoła katechetyki proponuje nie tylko *praeparatio* do zrozumienia fenomenu personalizmu, lecz również *applicatio* do personalistycznego ujęcia katechezy”.

4.3. Cel naukowy, wyniki i ich ewentualne wykorzystanie

Katecheza o profilu personalistycznym stanowi przestrzeń realizacji człowieka jako osoby, czyli istoty stworzonej na obraz i podobieństwo Trój-Osobowego Boga. Wyjaśnienie personalistycznego wymiaru katechezy ma na celu ukazanie faktu, iż człowiek zostaje najpełniej wyjaśniony i dopełniony w osobowej rzeczywistości Boga. Linia przewodnia opracowania chce dowieść, że personalizm daje spójną wykładnię rzeczywistości chrześcijaństwa, Kościoła, w tym katechezy, dlatego podsuwa jego możliwości aplikacyjne. Celem monografii jest ujęcie katechezy jako wydarzenia o głębokim znaczeniu dla osoby ludzkiej (por. DOK 97, 116; PDK 36). Katecheza we wszystkich sobie właściwych formach i wydarzeniach przekazuje Boga, szczególnie Osobę Chrystusa; dokonuje się w Osobie Mistycznej – Kościele oraz *dzieje się* w osobie ludzkiej. Widać więc wyraźnie, że zarówno z faktu teocentrycznego, jak i chrystocentrycznego oraz eklezjocentrycznego i antropocentrycznego wynika personalizm katechezy. Jest to dzieło zakorzenione w strukturze osobowej.

Zastosowany w monografii personalizm jako system intelektualny pomaga poznawać, badać, interpretować wszelką rzeczywistość w perspektywie osoby, a następnie – w tej samej perspektywie – przekładać teorię na praktykę. W tym względzie widoczny jest prakseologiczny charakter personalizmu. Oparcie katechezy na tym systemie pozwala odpowiednio porządkować dane, tworzyć ogólną wizję działań, dokonywać syntezy materiału i docierać do prawd najgłębszych. Do jego zalet należą ponadto obiektywizm i dynamizm. Ważnym jego rysem jest realizm religijny, znajomość chrześcijaństwa oraz zmysł rzeczywistości. Ujęcie personalistyczne pozwala odczytywać treści wiary jako realne, żywe i pozostające w związku z konkretnym życiem każdego człowieka. Stąd system ten może owocnie wspierać katechezę w jej funkcjach:

nauczania, wychowania i wtajemniczenia. Ponadto katecheza personalistyczna nie ograniczy się do sposobów przekazywania treści wiary, lecz będzie poszukiwać dróg samorozumienia, samointerpretacji i samowychowania katechizowanego oraz sposobów rozumienia świata doczesnego, dziejów, życia, społeczności, kultury – w świetle Osoby Chrystusa.

Przemyślenia zawarte w monografii mogą dopełnić dotychczasowy dorobek katechetyczny o myśl personalistyczną, czyniąc katechetyczną posługę Kościoła jeszcze bardziej wierną Bogu i człowiekowi. Opracowania w perspektywie personalistycznej są coraz bardziej poszukiwane i stosowane. Nie ma ich obecnie za wiele. Książka może służyć doskonaleniu młodej kadry naukowej, przez opracowywanie i systematyzowanie teorii w katechetyce o profilu personalistycznym. Przygotowana publikacja może zainspirować zainteresowania i poszukiwania wielu katechetów oraz doktorantów katechetyki i posłużyć jako pomoc do prowadzenia dalszych badań naukowych; w konsekwencji do wypracowania rozwiązań praktyczno-duszpasterskich. Posłuży również w podnoszeniu poziomu kompetencji naukowych dla studentów teologii, w szczególności tym którzy przygotowują się do pracy wychowawczej i pedagogicznej w szkole w charakterze nauczyciela religii. Personalizm jest bardzo pomocny zarówno dla katechetyki jak i dla katechezy, bowiem pozwala ujmować te rzeczywistości w świetle fenomenu osoby pod przewodnictwem intelektu dokonując równocześnie przełożenia na praktykę paralelnie do danej epoki i uwarunkowań społeczno-kulturowych.

5. Pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze

5.1. Projekty badawcze

W ramach pracy naukowo-badawczej podejmowałem działania w celu realizacji konkretnych projektów. Brałem udział i realizowałem następujące projekty:

- ✓ *Problematyka stworzenia w perspektywie relacji między nauką i religią – Intelektualna i pastoralna formacja alumnów*, Centrum Kopernika w Krakowie (SFM/G1/2015), wykonawca projektu.
- ✓ *Nauka i religia dla dorosłych*, Centrum Kopernika w Krakowie (SFM/G2/2015), wykonawca projektu.

5.2. Współpraca naukowo-badawcza w kraju i za granicą

W ramach współpracy naukowo-badawczej w kraju zaangażowałem się w następujące projekty:

- ✓ Współorganizacja Międzyuczelnianego Sympozjum Katechetycznego KUL-UKSW (od 2006 roku, co drugi rok)

- ✓ Organizacja Duszpasterskich Wykładów Akademickich dla duchowieństwa i świeckich, które odbyły się w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II w dniach 28-29 sierpnia 2008 roku na temat: *Emigracja wyzwaniem duszpasterskim dla Kościoła w Polsce*. Wzięło wówczas udział ponad 600 osób, reprezentujących środowiska diecezji polskich oraz z Rzymu. Wykłady dotyczyły namysłu nad problemami duszpasterskimi, jakie rodzi emigracja Polaków. Pokłosem DWA było opracowanie i wydanie publikacji: *Emigracja wyzwaniem duszpasterskim dla Kościoła w Polsce*. Red. M. Zając. Lublin: Wydawnictwo KUL 2009.
- ✓ Współpraca z Zakładem Teorii Wychowania w Instytucie Pedagogiki Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. W ramach projektu badawczego, prowadzonego wspólnie z Kierownikiem Zakładu Teorii Wychowania, realizuję badania nad wychowawczą rolą katechezy. Wnioski z tych badań zostaną opublikowane w artykule bądź w cyklu artykułów naukowych. W toku przygotowania jest też kolejny wspólny projekt, dotyczący osobowościowych i społecznych uwarunkowań efektywności oddziaływań pedagogicznych katechetów (od 2015 roku).

W ramach współpracy naukowo-badawczej za granicą zaangażowałem się w następujące projekty:

- ✓ Współorganizacja Międzynarodowego Sympozjum Europejskiej Ekipy Katechetycznej. *Między indywidualizmem a komunitaryzmem. Narracyjny wymiar edukacji chrześcijańskiej*. Organizatorzy: Wydział Pedagogiczny, Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum”, Instytut Teologii Pastoralnej i Katechetyki KUL, Wydział Teologiczny UKSW oraz Wydział Teologiczny UP JP II. Kraków 26-30 maja 2010 rok. W ramach sympozjum wygłosiłem referat: *Teologia narracyjna a katecheza*. Pokłosem sympozjum było opracowanie: *Narracyjny wymiar edukacji chrześcijańskiej*. Red. A. Królikowska. Kraków: Akademia Ignatianum. Wydawnictwo WAM 2012.
- ✓ Współorganizacja Międzynarodowej Konferencji Naukowej. *Poszukiwanie modelu pracy z rodziną z małym dzieckiem z autyzmem oraz aktywizacji zawodowej osób ze spektrum autyzmu. Rozwijamy skrzydła*. Uniwersytet Medyczny Collegium Pharmaceuticum; Uniwersytet Medyczny; Katedra Katechetyki Szczegółowej KUL; Fundacja Alpha UMCS. Lublin 10 grudnia 2011 r.
- ✓ Udział w: XVI European Forum For Religious Education. *On the Way to the Periphery of Christianity. Religious Education as an Invitation*. Organizer: The European Forum for Religious Education in Schools; Faculty of Theology - University of South Bohemia in České Budějovice. Pargue 23-27.04.2014 r.
- ✓ Instytut Teologii Pastoralnej i Katechetyki kontynuuje współpracę (od 2010 r) z Wyższym Seminarium Duchownym w Kijowie (Worzel). W ramach tej współpracy przeprowadziłem w dniach 27 kwietnia – 3 maja 2015 roku blok wykładów dotyczących dydaktyki katechezy (20 godz.) i katechetyki materialnej (15 godz.).

5.3. Członkostwo w organizacjach i towarzystwach naukowych

- ✓ Ogólnopolska Sekcja Wykładowców Katechetyki (od 2002-2012) przekształcona w Stowarzyszenie Katechetyków Polskich (od 2012 r.)
- ✓ Towarzystwo Naukowe KUL (od 2007 r.)
- ✓ Lubelskie Towarzystwo Naukowe (od 2011 r.)
- ✓ Member of the European Forum for Religious Education in Schools (od 2014 r.)

5.4. Indeks

Rezultat z Harzig's Publish Or Perish:

Goliszek Piotr

Query date: 2016-02-15

Papers: 8

Citations: 3

Years: 12

Cites/year: 0.25

Cites/paper: 0.38/0.0/0 (mean/median/mode)

Cites/author: 3.00

Cites/author/year: 0.25

Papers/author: 8.00

Authors/paper: 1.00/1.0/1 (mean/median/mode)

h-index: 1 (100%)

g-index: 1 (100%)

e-index: 1.41

hc-index: 1

hI-index: 1.00

hI,norm: 1

hI,annual: 0.08

hm-index: 1.00

AW-index: 0.50

AWCR: 0.25

AWCRpA: 0.25

Hirsch a=3.00, m=0.08

Contemporary ac=1.00

5.5. Działalność popularyzująca naukę

- ✓ Referaty, prelekcje, warsztaty podczas międzynarodowych i krajowych konferencji w latach 2005-2015 (załącznik nr 6).

- ✓ Organizowanie i przeprowadzenie *Olimpiady Teologii Katolickiej* – etap diecezjalny w latach 2004-2015.
- ✓ Organizowanie i przeprowadzenie *Misyjnej Olimpiady Znajomości Afryki* – etap diecezjalny w latach 2004-2015.
- ✓ Promocja Kierunku Teologia w ramach Komisji Wydziałowej do Spraw Promocji (od 2013 roku)
- ✓ Redakcja, współredakcja, współautorstwo podręczników do nauki religii i poradników metodycznych dla katechetów w latach 2012-2014 (załącznik nr 4 – pkt. 1.3, 9, 10).
- ✓ Multimedialne pomoce dydaktyczne do prowadzenia lekcji religii w klasach I-III szkoły podstawowej:
 - *Jesteśmy rodziną Pana Jezusa. Multimedialne pomoce dydaktyczne do I klasy szkoły podstawowej* (CD). Red. P. T. Goliszek. Lublin - Przemyśl - Zamość: Gaudium 2012.
 - *Kochamy Pana Jezusa. Multimedialne pomoce dydaktyczne do klasy II szkoły podstawowej*(CD). Red. P. T. Goliszek. Lublin - Przemyśl - Zamość: Gaudium 2013.
 - *Przyjmujemy Pana Jezusa. Multimedialne pomoce dydaktyczne do klasy III szkoły podstawowej* (CD). Red. P. T. Goliszek. Lublin - Przemyśl - Zamość: Gaudium 2014.
- ✓ Recenzje artykułów naukowych w: „Roczniki Pastoralno-Katechetyczne” (w latach 2010-2013)
- ✓ Recenzje artykułów naukowych w: „Biuletyn Edukacji Medialnej” (od 2013)
- ✓ Recenzje artykułów naukowych w: „Roczniki Teologiczne” z. 6: Teologia Pastoralna (od 2014 roku)
- ✓ Recenzje artykułów naukowych w: „Roczniki Teologiczne” z. 11: Katechetyka (od 2014 roku)
- ✓ Członek Komitetu Redakcyjnego: Sekretarz „Roczniki Teologiczne” z. 11: Katechetyka (od 2014 roku)

5.6. Współpraca z interesariuszami zewnętrznymi

W pracy naukowo-badawczej, prowadzeniu zajęć dydaktycznych i przedsięwzięć popularyzujących naukę współpracowałem z interesariuszami zewnętrznymi (wspólna analiza rynku pracy, praktyk dla studentów, podnoszenie jakości kształcenia, monitorowanie karier absolwentów Teologii KUL). Interesariusze zewnętrzni, z którymi nawiązałem współpracę w latach 2007-2015:

- ✓ Wydział Oświaty i Wychowania Miasta Lublin
- ✓ Lubelskie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Lublinie
- ✓ Metropolitalne Seminarium Duchowne w Lublinie
- ✓ Wydział ds. Wychowania Katolickiego Kurii Metropolitalnej w Lublinie
- ✓ Centrum Katechetyczne przy Wydziale ds. Wychowania Katolickiego Kurii Metropolitalnej w Lublinie

- ✓ Caritas Archidiecezji Lubelskiej
- ✓ Wydawnictwo Archidiecezji Lubelskiej „Gaudium”
- ✓ Gimnazjum i XXI Liceum Ogólnokształcące im. św. Stanisława Kostki w Lublinie
- ✓ Stowarzyszenie Pedagogów „Natan”

6. Praca zawodowa w instytucjach kościelnych

- ✓ Wikariusz w parafii Narodzenia NMP w Chełmie (1993-1996)
- ✓ Wydział ds. Wychowania Katolickiego Kurii Metropolitalnej w Lublinie (od 2000 roku)
- ✓ Centrum Katechetyczne przy Wydziale ds. Wychowania Katolickiego Kurii Metropolitalnej w Lublinie (od 2000 roku)
- ✓ Wizytator katechetyczny Archidiecezji Lubelskiej (od 2000)
- ✓ Diecezjalna Rada Katechetyczna Archidiecezji Lubelskiej (od 2000 r.)
- ✓ Archidiecezjalny Duszpasterz Nauczycieli (2003-2009)
- ✓ Rzecznik ds. oceny programów nauczania religii i podręczników katechetycznych Komisji Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski (od 2012 r.).

7. Otrzymane nagrody i wyróżnienia

7.1. Nagrody

- ✓ Nagroda zespołowa IV stopnia Rektora KUL za organizację, przygotowanie i przeprowadzenie Duszpasterskich Wykładów Akademickich KUL 28-29 sierpnia 2008 roku: *Emigracja wyzwaniem duszpasterskim dla Kościoła w Polsce*. Lublin 8 grudnia 2008 roku.
- ✓ Medal Komisji Edukacji Narodowej. Warszawa 14 sierpnia 2014 roku.

7.2. Ocena jednostki w ramach ewaluacji

W okresie swej pracy w KUL otrzymałem następujące noty w ramach oceny jednostki:

- ✓ za okres 2006-2008: kategoria „C”
- ✓ za okres 2008-2010: kategoria „B”
- ✓ za okres 2011-2012: kategoria „A”
- ✓ za okres 2013-2014: kategoria „A”

As. Piotr Goliszek